

KUKUCSKA SZABOLCS

A legamerikaibb kortárs magyar kötet

BORSIK MIKLÓS: FUTÁRLÍRA

Elképzelhető, hogy valakinek nehéz megfogni milyen igazából az amerikai költészet, és mitől annyira eltérő és egyedi a szövegvilága. A világ elamerikanizálódása talán már túl van tetőpontján, de pár évtizeddel ezelőtt még mindenki úgy tekintett a kontinensre, mint a lehetőségek hazájára, ahol minden álom megvalósul. A 'Nagy Amerikai Álom' nemcsak a *Gatsby*ben pusztult el és hullott darabokra, hanem a valóságban is. A húszas évek nagy írói és költői szinte kivétel nélkül mind kiábrándultak ebből a világból, és inkább Európába jöttek ideiglenesen vagy végleg. Így jogos a kérdés, van-e kifejezetten amerikai irodalom, vagy azt nevezzük annak, ami egyszerre viseli magán az indiánok, az angolok, a spanyolok és a franciák lenyomatait. Úgy gondolom, az amerikai irodalom egy olyan heterogén szövegmassza, ahol annyi minden keveredik egyszerre korlátok nélkül, hogy ezek az irodalmi alkotások csak alapvető értékeket hordozhatnak, mint például a szabadság összes lehetséges aspektusa, avagy az olyan elidegeníthetetlen jogok, amik minden embernek megadottak kivétel nélkül. Itt érdemes megemlíteni, hogy már magában az is egy hosszú és küzdelmes út volt, mire Amerika eljutott a puritán prédikációktól és a különböző útikönyvektől az autonóm amerikai irodalomig, ami nem a brit minták gyengébb utánzata. Olyan szerzők tették teljesen egyedivé és önállóvá az amerikai lírát, mint például Walt Whitman, Emily Dickinson vagy akár Allen Ginsberg. A beat-irodalom nagyban táplálkozott a konvenciók lebontásából, és nonkonformista hozzáállásuk tökéletesen tükrözte az adott kor

Jelenkor Kiadó
Budapest, 2024
71 oldal, 2499 Ft

2024. november

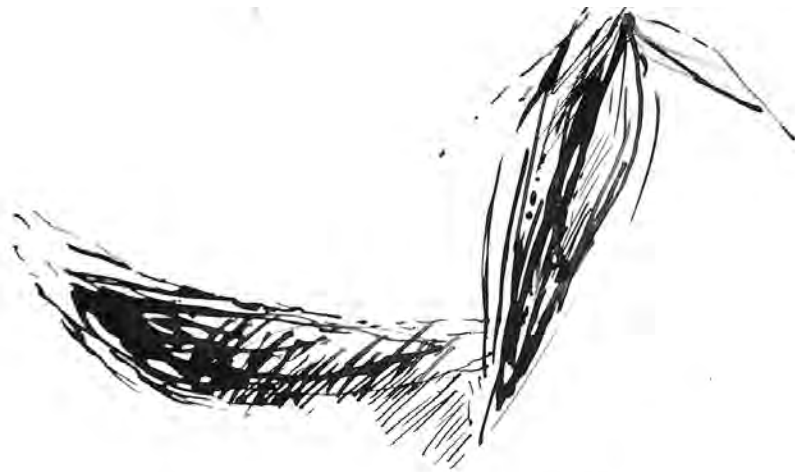
pacifista fiatalságának értékrendjét, ami tudatosan ment szembe a kapitalizmussal és a fogyasztói társadalom által felkínált hamis valóságesszennel. Az ellenkultúra tagjai rendületlenül törekedtek az újíásra, nyelvileg és tartalmilag egyaránt. Mára sajnos gondolkodás nélkül kijelenthetjük, hogy amittől félték a hatvanas évek végén, az hatványozottan beigazolódtott napjainkra. Felmerül viszont a kérdés, hogy akkor mégis mitől lesz tétje és létjogosultsága a lírának a 21. században, és képesek vagyunk-e még elmerülni a részletek megszokottnak tűnő gazdagságában? Lehet-e elégedettséget és kegyelmet találni egy olyan mindennapi tevékenységben, mint a kajakiszállítás? Illetve reflektálhat-e egy verseskötet olyan politikai kérdésekre, mint például a KATA eltörlése, vagy az egyéni vállalkozók bizonytalan keresete?

Amikor először láttam a kötet címét és borítóját, kifejezetten kíváncsi voltam, lévén én is ugyanezt a munkát végzem már több éve, egyetem mellett. Borsik előző kötete, az *Átoknaptár* kifejezetten erőre sikerült, így kicsit félelemmel vegyes várakozás volt bennem az új kötetet illetően. A borító választása ijesztően el lett találva, Moholy képe tökéletesen illeszkedik a szövegekhez. Tudom, külsőségek, de mégis, ha egy nem bölcsész ember betéved egy könyvesboltba, és ez alapján választ, jó tudni, hogy nem kell a csalódástól félnie. A szövegekben rengeteg olyan ételfutár-szlang van, ami ennek a közegnek egyedi nyelvhasználatát alkalmazza. Ez a köznyelv, amit csak ez a bizonyos réteg ismer, hitelesen támasztja alá azt a társadalmi réteget, akikhez beépült Borsik. Rendkívül izgalmas, ahogy keveredik a beszélt nyelv és az írott szöveg, miközben ugyanaz az ember mondja, illetve írja mindkettőt, de ez a kettősség az egész kötetet végigkíséri. Olyan érzés olvasni a könyvet, mintha két Borsik Miklós lenne. Az egyik Wolt-futárként viszi az ebédet és a vacsorát, és lesben várja a címeiket az Oktogonnál, míg a másik otthon ül, és az összes magába szippantott impressziót vers formájában veti ki magából. A kötetben egy olyan szféra válik versek tárgyává, ahol nap mint nap elhaladunk, de mi mégsem azt látjuk, amit a lírai én. Ez a formabontó szemléletmód az, aminek többek között a Hazai Attila-díjat is köszönhette a szerző. Tökéletes képessége van meglátni a vers tematikáját egy olyan hétköznapi tevékenységben, munkavégzés közben, ahol a mindennapok embere szemrebbetés nélkül halad el. Ahogy Proust is mondta: „A felfedezés varázsa nem abban rejlik, hogy új helyekre utazunk el, helyette új szemmel kell tekintünk a már körülöttünk lévő világra”. És ezt a feszes figyelmet Borsik az egész kötetben keresztül tartani is tudja. Egyébként a figyelem aktusa külön szerepet kap a könyvben, hiszen ha az egyén tudatosabban jár-kezel az őt körülvevő helyszíneken, rengeteg apró részlet válhat felfedezés tárgyává. A versek címében gyakran szerepelnek ikonikus, könnyen asszociálható étteremláncok nevei, ami a pop-art egyfajta irodalmi megfeleltethetősége is lehet. Kiemelni a fényesen csillogó logókat, hogy aztán más kontextusban új értelmet nyerje-

nek ezek a koszosra használt brandek. Borsik a nyelvezetet tekintve számtalanszor játszik az iróniával, illetve sokszor érezhető egyfajta groteszk-szürrealitás is, mind a használt költői képek, mind a megfogalmazást illetően. A címadások és az egyes versek ajánlása is rendkívül formabontó módon történik. Ez a dualitás az egész kötetben végigkövethető. Egyszer megjelenik Derrida neve, alatta nem sokkal pedig egy Főzelékfaló étterem neve. A befogadó elsőre azt hihetné, lehetetlen összekapcsolni ezt a két egymástól mérhetetlenül távoleső képet, de valahogy mégis működik, és talán ettől lesz kiemelkedő ez a kötet. A csatolt források pedig szintén meglepően hatnak a könyv végén felsorolva. Van itt Pumped Gabótól kezdve, T.S. Elliot-on át Walter Benjaminig minden, pont úgy, mint egy nagy szupermarketben. Számomra az ilyen laza asszociációk tették izgalmassá az egész koncepciót.

Bár a *Futárlírához* nem született útmutató, mindenképp célszerű kihasználni az internet nyújtotta lehetőségeket, és jobban feltérképezni az említett híres vagy éppen elhanyagolt tájékozási pontokat. A háromdimenziós Google Street View egy teljesen új perspektívát tud nyújtani az olvasónak. Így még jobban lehet vizualizálni azt az urbánus teret, ahol ezek a szövegek megszülettek.

Borsik Miklós a *Futárlíra* című kötetével képes elgondolkodtatni, és megmutatni, hogy nem kell elmennünk a világ végére azért, hogy inspiratív állapotba kerüljünk. Ezek a versek egyszerre kínálnak fel lehetséges értelmezési horizontokat a jelenben való elmélyüléshez, és invitálnak olyan izgalmas utazásra, ahol nem csak a minket körülvevő világot ismerhetjük meg jobban, de közben még pénzt is tudunk keresni, így válva hasznos tagjává a kapitalista gépezetnek.

tiszatáj